

**Wyrok z dnia 23 czerwca 1995 r.
II URN 19/95**

Organ rentowy rozpatrując wnioski o rentę rodzinną ma obowiązek ustalenia na podstawie aktów stanu cywilnego nie tylko daty zgonu, lecz również daty urodzenia osoby, po której ma być przyznana renta rodzinna (§ 11 ust. 1 pkt 1 w związku z § 18 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Maria Tyszel (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Witolda Bryndy, po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 1995 r. sprawy z powództwa Henryka W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w S. o rentę rodzinną, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni z dnia 18 listopada 1994 r., [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 25 kwietnia 1994 r., [...] i sprawę przekazał temuż Oddziałowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 25 kwietnia 1994 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił Henrykowi W., działającemu w imieniu małoletnich dzieci, przyznania im renty rodzinnej po matce Lucynie W., zmarłej dnia 6 października 1993 r., ustalając że w chwili śmierci nie spełniała warunków do uzyskania renty inwalidzkiej, ponieważ nie posiadała wymaganego okresu zatrudnienia.

Zaskarżając tę decyzję do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni, odwołujący się Henryk W. nie sprecyzował zarzutów podając jedynie, że nie zgadza się z rozstrzygnięciem organu rentowego.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 1994 r., po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w sprawie [...] Sąd Wojewódzki oddalił odwołanie.

W rewizji nadzwyczajnej od tego wyroku Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wniósł o jego uchylenie i przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłej Lucynie W. jej dzieciom: Łukaszowi oraz Tomaszowi W., od 16 grudnia 1993 r. zarzucając, że wyrok ten został wydany z rażącym naruszeniem prawa, w szczególności art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r., o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) oraz art. 368 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpatrując uprawnienia do renty rodzinnej po zmarłej Lucynie W., nie pozostającej w chwili śmierci w zatrudnieniu, zarówno organ rentowy, jak i Sąd przyjął, że w chwili zgonu miała 35 lat, a przedłożone dowody zatrudnienia nie pozwalają na ustalenie, że posiadała okresy składkowe wraz z nieskładkowymi, w wymiarze wymaganym dla tej grupy wiekowej, tj. 5 lat w dziesięcioleciu poprzedzającym datę zgonu.

Ustalenie zarówno organu rentowego, jak i Sądu orzekającego, że Lucyna W. w dacie zgonu miała 35 lat życia nie znajduje uzasadnienia. Organ rentowy wbrew wyraźnemu uregulowaniu w § 11 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 18 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) nie zażądał odpowiedniego wyciągu z akt stanu cywilnego, stanowiącego środek dowodowy ustalenia daty urodzenia. W znajdujących się w aktach rentowych skróconych aktach urodzenia dzieci oraz w wyciągu z aktu zgonu Lucyny W. brak jest daty jej urodzenia, a w organie rentowym nie sporządzono notatki lub odpisu wymaganego aktu, jeśli wnioskodawca został wezwany do jego okazania. Tak więc w sposób prawem przewidziany zostały udowodnione jedynie daty urodzenia dzieci ubiegających się o rentę rodzinną oraz data zgonu, a nie data urodzenia Lucyny W. pomimo, że data ta ma zasadnicze znaczenie w sprawie. Porównanie wydruków dotyczących zatrudnienia [...] z treścią wniosku wskazuje, że organ rentowy jako datę urodzenia Lucyny W. (19 stycznia 1958 r.) przyjął datę urodzenia jej męża Henryka. Zarówno z wniosku, jak i z zaświadczeń o zatrudnieniu i zarobkach [...] oraz świadectw pracy [...] wynika, że Lucyna W. urodziła się 7 stycznia 1965 r., a więc w chwili śmierci nie miała ukończonych 30 lat.

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie może nastąpić bez prawidłowego ustalenia daty urodzenia zmarłej Lucyny W. Jeśli bowiem zostanie udokumentowane, że w chwili zgonu miała 28 lat, to w myśl art. 33 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) okres zatrudnienia (okresy składkowe i nieskładkowe), wymagany do uzyskania prawa do renty inwalidzkiej wynosi 4 lata, przy uwzględnieniu tych wszystkich okresów, a nie tylko w okresie ostatniego 10-lecia, wskazanego w art. 33 ust. 2 tej ustawy. Przedłożone w postępowaniu rentowym dowody zatrudnienia wskazują, że zmarła posiadała łącznie 9 lat, 10 miesięcy, i 26 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Dokonując ustalenia, że Lucyna W. w chwili zgonu miała 35 lat Sąd orzekający w rażący sposób naruszył art. 3 § 2 i art. 233 § 1 k.p.c. Naruszenie to stanowi podstawę do uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej, niezależnie od podniesionych w niej zarzutów naruszenia prawa materialnego. Zaskarżony wyrok jednakże podlega uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania, bowiem wobec braku właściwego dokumentu aktu stanu cywilnego Sąd Najwyższy nie mógł orzec co do istoty sprawy.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd orzekający, po prawidłowym ustaleniu, w sposób wyżej wskazany, daty urodzenia Lucyny W. rozważy, czy w chwili zgonu spełniała warunki do uzyskania prawa do renty inwalidzkiej w myśl art. 32 i 33 ustawy o z.e.p. w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji. W razie ewentualnej potrzeby ustalenia daty powstania inwalidztwa, Sąd orzekający weźmie pod uwagę, że jednym z warunków nabycia prawa do renty inwalidzkiej jest powstanie

inwalidztwa w okresach wymienionych w art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów, a nie tylko w czasie trwania zatrudnienia. Z postanowienia Sądu dopuszczającego dowód z opinii biegłego oraz z ustaleń Sądu wynika, że rozważano jedynie, czy Lucyna W. stała się inwalidą w czasie trwania ostatniego zatrudnienia, czyli okresu składkowego, bez uwzględnienia okresu nieskładkowego oraz 18 miesięcy od jego ustania.

W zależności od wyniku ustalenia daty urodzenia Lucyny W. Sąd orzekający dokona również ponownego ustalenia okresów nieskładkowych, bowiem sposób ich obliczenia w zaskarżonym wyroku jest błędny. Sposób ten, wskazany w art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji, przy ustalaniu uprawnień do renty inwalidzkiej nie może być stosowany z pominięciem treści powołanego już art. 6 ust. 2 tej ustawy.

Do uzyskania prawa do renty inwalidzkiej, na podstawie art. 33 ust. 2 ustawy o z.e.p., a więc w sytuacji, gdy wymagane jest wykazanie 5 lat zatrudnienia w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o tę rentę, względnie przed dniem powstania inwalidztwa, okresy nieskładkowe mogą być uwzględnione jedynie w wymiarze 1/3 okresów składkowych przypadających w tymże dziesięcioleciu, a nie w stosunku do wszystkich wykazanych okresów składkowych. Sposób obliczenia okresów nieskładkowych dokonany w zaskarżonym wyroku, tj. na przestrzeni całego życia, będzie prawidłowy wówczas, gdy okaże się, że Lucyna W. w chwili zgonu nie miała 30 lat życia i do ustalania jej okresów składkowych i nieskładkowych będzie miał zastosowanie art. 33 ust. 1 pkt 4 ustawy o z.e.p. - jak wyżej wskazano - w związku z art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał rewizję nadzwyczajną za uzasadnioną pomimo, że wskazano w niej inną podstawę rewizyjną i nie podniesiono zarzutów rażącego naruszenia prawa w zakresie uwzględnionym przez Sąd Najwyższy. Dlatego z mocy powołanych przepisów oraz art. 421 § 2 i 420 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====